

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Цветелина Стефанова Харалампиева** за присъждане на образователната и научна степен “ДОКТОР”, направление “ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ”, специалност Нова и най-нова обща история, история на Русия

тема на дисертацията:

РУСКАТА КОЛОНИЗАЦИЯ НА КАВКАЗ (1785–1864)

от **доц. д-р Дарина Григорова Григорова**,
Катедра по Нова и съвременна история,
Исторически факултет на СУ “Св. Климент Охридски”

Познавам и следя отдавна постъпателното академично израстване на Цветелина Харалампиева още като научен ръководител на магистърската ѝ дипломна теза, свързана с Кавказ и Нагорно-карабахския конфликт, където тя прояви качества над магистърските като работа с извори, историографски анализ и тематично-хронологичен подход. Оттук и естественото ѝ развитие като учен в областта на кавказоведението, но вече с дисертационен проблем, задълбочен в един широк период от края на XVIII до средата на XIX век, и изследван закономерно в оправдано обемния ѝ труд от 548 с. с карти, речник и приложения.

Професионалният опит на Цветелина Харалампиева е впечатляващ както в академичната ѝ активност на международни форуми, специализации в Русия – МГУ “М.В. Ломоносов”, в Кавказкия център на МГИМО/У/ на проф. д.и.н. Владимир Дегоев, в Турция, Шотландия, Армения, Азербайджан и др., така и като педагогически умения и работа със студенти на водените от нея семинари по история на Русия XIX в. в Историческия факултет на СУ “Св. Климент Охридски”.

Владеенето на високо ниво на руски, турски, английски език (учи и арменски също) ѝ даде възможност да изследва изворите и

историографията за Кавказ от гледна точка на двете империи – руската и османската, което обикновено липсва в монографиите по кавказки проблеми, ориентирани само откъм едната страна. Внутрителното число на публикациите на български, руски и английски език у нас и в Русия, Украйна, Армения и Турция показва последователното и напълно професионално присъствие на Цветелина Харалампиева в академичната общност, зряло и надхвърлящо изискванията за докторантите.

Подходът на дисертацията е тематично-хронологически, интердисциплинарен и с обилен изворов материал, който уплътнява текста и следва основната цел на Цветелина Харалампиева – да направи типология на руския колонизационен модел в Кавказ с различните му аспекти според определена кавказка територия, население и културни особености, т.е. тя е успяла да обхване всички руски методи за интегриране в империята – от мирните, до военните, в цялото им разнообразие и специфики.

Изследването на различните видове руска колонизация оправдава големия хронологически период на дисертацията (1785–1864) и резултатът от работата на Цветелина Харалампиева го потвърждава.

Дисертацията анализира в стройна система руската колонизация: религиозна, сектантска, казашка, военна, селска, икономическа, административна и др., като я сравнява със западноевропейската чрез въведените от нея извори на шотландските мисионери в Кавказ, което е един от многото приноси на изследването ѝ. Специалният раздел за Грозни като специфика на града в Кавказ, като руска форма на урбанизация и смесване на култури е част от успешния интердисциплинарен подход на Цветелина Харалампиева, без който дисертацията не би могла да бъде изследвана в пълнота. Структурата на дисертацията от четири глави, увод и заключение, е напълно логична и следва основните цели на авторката.

Изключително прецизно Цветелина Харалампиева е подходила към терминологичния апарат по темата на дисертацията ѝ, като не само дава светлина на разнообразните понятия, използвани от историографията или местни такива, но и тя самата въвежда свои и аргументирано ги използва в изследването си. Понятия като “русиянизация” и “русификация” и тънката разлика между тях по отношение на кавказката политика на руската империя са един от многото интересните детайли в дисертацията.

Изворовият материал в дисертацията е много богат, Цветелина Харалампиева познава не само архивната база, дореволюционната руска периодика, съвременните документални архивистки публикации, но и въвежда в научно обръщение документи от архива на шотландските мисионери, открити лично то нея в една от специализациите ѝ в Единбург. Темата за шотландските мисионери в Кавказ иска продължение, което е по силите именно на Цветелина Харалампиева, доказала се като силен и вдъхновен специалист кавказовед.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертацията на Цветелина Стефанова Харалампиева е разработена високо професионално, със съществен научен принос и като подход по темата, и като въведени нови извори, и авторски аналитични изводи. Всичко това ми дава пълното основание да препоръчам горещо на уважаемото НАУЧНО ЖУРИ да гласува на Цветелина Стефанова Харалампиева образователната и научна степен “ДОКТОР” по история.

София, 7 март 2016 г.

ЧЛЕН НА ЖУРИ:

доц. д-р Дарина Григорова